

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 11. decembra 2008*

V zadevi C-285/07,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je vložilo Bundesfinanzhof (Nemčija) z odločbo z dne 7. marca 2007, ki je prispela na Sodišče 14. junija 2007, v postopku

A.T.

proti

Finanzamt Stuttgart-Körperschaften,

ob udeležbi

Bundesministerium der Finanzen,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi P. Jann (poročevalec), predsednik senata, A. Tizzano, A. Borg Barthet, E. Levits in J. J. Kasel, sodniki,

* Jezik postopka: nemščina.

A.T.

generalna pravobranilka: E. Sharpston,
sodni tajnik: B. Fülöp, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 17. aprila 2008,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za družbo A.T. M. Schaden in H. Winkler, odvetnika, ter W. Schön, profesor,

- za nemško vlado M. Lumma in C. Blaschke, zastopnika,

- za Komisijo Evropskih skupnosti R. Lyal in W. Mölls, zastopnika,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 6. novembra 2008

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 8(1) in (2) Direktive Sveta 90/434/EGS z dne 23. julija 1990 o skupnem sistemu obdavčitve za združitve, delitve, prenose sredstev in zamenjave kapitalskih deležev družb iz različnih držav članic (UL L 225, str. 1) ter členov 43 ES in 56 ES.

- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbo A.T. in Finanzamt Stuttgart-Körperschaften (davčni organ, pristojen za družbe s sedežem v Stuttgartu, v nadaljevanju: Finanzamt) zaradi odločitve slednjega, da obdavči kapitalske dobičke v okviru čezmejne zamenjave kapitalskih deležev.

Pravni okvir

Skupnostna ureditev

- 3 V skladu s prvo uvodno izjavo Direktive 90/434 je njen namen zagotoviti, da operacij prestrukturiranja družb iz različnih držav članic, kot so združitve, delitve, prenosi

sredstev in zamenjave kapitalskih deležev, ne ovirajo omejitve, pomanjkljivosti ali izkrivljanja, ki izhajajo predvsem iz davčnih predpisov držav članic.

4 Zato ta direktiva vzpostavlja sistem, v katerem navedene operacije kot take ne smejo imeti za posledico obdavčitve. Morebitni, s temi operacijami povezani, dobički so načeloma lahko obdavčeni, vendar le takrat, ko se dejansko realizirajo.

5 Prve štiri in deveta uvodna izjava Direktive 90/434 določajo:

„ker so lahko združitve, delitve, prenosi sredstev in zamenjave kapitalskih deležev družb iz različnih držav članic potrebne, da se v Skupnosti ustvarijo pogoji, podobni tistim na notranjem trgu, in da se s tem zagotovi oblikovanje in dejansko delovanje skupnega trga; ker teh operacij ne smejo ovirati omejitve, pomanjkljivosti in izkrivljanja, ki izhajajo predvsem iz davčnih predpisov držav članic; ker je treba za te operacije zato uvesti davčna pravila, ki so s stališča konkurence nevtralna, in podjetjem omogočiti, da se prilagodijo zahtevam skupnega trga, povečajo produktivnost in izboljšajo svojo konkurenčno moč na mednarodni ravni;

ker so te operacije zaradi davčnih predpisov v slabšem položaju v primerjavi z operacijami, ki se nanašajo na družbe iz iste države članice; ker je treba ta neugodni položaj odpraviti;

ker tega cilja ni mogoče doseči z razširitvijo sistemov, veljavnih v državah članicah, na raven Skupnosti, saj lahko razlike med temi sistemi ustvarijo izkrivljanja; ker lahko ustrezno rešitev zagotovi le skupni davčni sistem;

ker je skupni davčni sistem odpravil obdavčitev v zvezi z združitvami, delitvami, prenosi sredstev ali zamenjavo kapitalskih deležev ter hkrati zavaroval finančne interese države, v kateri je prenosna družba ali prevzeta družba;

[...]

ker je treba dati državam članicam možnost, da zavrnejo uporabo te direktive, kadar je namen združitve, delitve, prenosa sredstev ali zamenjave kapitalskih deležev davčna utaja ali izogibanje plačilu davka [...]"

- 6 V skladu s členom 2(d) Direktive 90/434 „zamenjava kapitalskih deležev“ pomeni operacijo, s katero družba pridobi delež v kapitalu druge družbe, tako da pridobi večino glasovalnih pravic v tej družbi v zamenjavo za izdajo vrednostnih papirjev, ki predstavljajo kapital prve družbe, družbenikom druge družbe, z njihovimi vrednostnimi papirji, in, če je primerno, gotovinsko plačilo, ki ne presega 10 % nominalne vrednosti, ali, v odsotnosti nominalne vrednosti, računovodske vrednosti vrednostnih papirjev, izdanih v zameno“.

- 7 V skladu s členom 2(g) in (h) navedene direktive „prevzeta družba“ pomeni družbo, v kateri druga družba pridobi delež z zamenjavo vrednostnih papirjev“ in „družba prevzemnica“ pomeni družbo, ki pridobi delež z zamenjavo vrednostnih papirjev“.
- 8 V členu 8(1) in (2) Direktive 90/434, ki je pod naslovom II in se nanaša na pravila, ki se uporabljajo za združitve, delitve in zamenjave kapitalskih deležev, je določeno:

„1. Dodelitev vrednostnih papirjev ob združitvi, delitvi ali zamenjavi kapitalskih deležev, ki predstavljajo kapital družbe prejemnice ali prevzemnice, družbeniku prenosne družbe ali prevzete družbe v zamenjavo za vrednostne papirje, ki predstavljajo kapital slednje, sama po sebi ne povzroči obdavčitve dohodka, dobičkov ali kapitalskih dobičkov tega družbenika.

2. Države uporabljajo odstavek 1 pod pogojem, da družbenik ne pripiše prejetim vrednostnim papirjem višje vrednosti za davčne namene, kakor so jo imeli zamenjani vrednostni papirji tik pred združitvijo, delitvijo ali zamenjavo.

Uporaba odstavka 1 ne preprečuje državam članicam, da obdavčijo dobiček, ki izhaja iz poznejšega prenosa sprejetih vrednostnih papirjev, enako kakor dobiček, ki izhaja iz prenosa vrednostnih papirjev pred pridobitvijo.

V tem odstavku izraz ‚vrednost za davčne namene‘ pomeni znesek, na osnovi katerega se izračuna dobiček ali izguba za namene davka od dohodka, dobičkov ali kapitalskih dobičkov družbenika družbe.“

- 9 Člen 11(1)(a) Direktive 90/434 med drugim določa, da lahko država članica v celoti ali deloma zavrne uporabo ali odvzame ugodnosti vseh ali nekaterih določb pod naslovom II te direktive, kadar je glavni namen ali eden glavnih namenov zamenjave kapitalskih deležev davčna utaja ali izogibanje plačilu davka.

Nemška zakonodaja

- 10 Člen 23(4) zakona o obdavčitvi reorganizacije podjetij z dne 28. oktobra 1994 (Umwandlungssteuergesetz) (BGBl. 1994 I, str. 3267, v nadaljevanju: UmwStG), kot je bil spremenjen, ureja prenos kapitalskih deležev kapitalске družbe Evropske unije, kot je opredeljena v členu 3 Direktive 90/434 glede svojih tipičnih značilnosti, na drugo kapitalsko družbo Unije.

- 11 Če se lahko dokaže, da ima kapitalska družba prejemnica po takšnem prenosu zaradi svojega deleža, vključno s prejetimi kapitalskimi deleži, dokazljivo in neposredno večino glasovalnih pravic v družbi, katere kapitalski deleži so bili preneseni, potem za ovrednotenje kapitalskih deležev, ki jih prejme družba prejemnica, po analogiji velja člen 20(2), stavki od ena do štiri in šest, UmwStG, medtem ko za ovrednotenje novih

kapitalskih deležev, ki jih prenosna družba prejme od družbe prejemnice, po analogiji velja člen 20(4), prvi stavek, UmwStG.

- 12 V skladu s členom 20(2), prvi stavek, UmwStG lahko kapitalska družba ovrednoti prenesena sredstva po njihovi računovodski vrednosti ali po višji vrednosti. V skladu z drugim stavkom te določbe je računovodsko vrednost mogoče uporabiti tudi, če je treba za namene gospodarskega prava v bilanci stanja uporabiti višjo vrednost.
- 13 Člen 20(4), prvi stavek, UmwStG določa, da je vrednost, po kateri kapitalska družba ovrednoti prenesena sredstva, za prenosno družbo cena prenosa in nabavni stroški deležev družbe. S to zadnjo določbo UmwStG nalaga dvojni pripis računovodske vrednosti, pri čemer prenosna družba lahko ohrani računovodsko vrednost kapitalskih deležev, ki so predmet prenosa, samo, če družba prejemnica sama ovrednoti te deleže po računovodski vrednosti. Glede tega UmwStG ne razlikuje med prenosi, realiziranimi v Nemčiji, in prenosi v tujini, ampak oba primera obravnava enako.

Spor o glavni stvari in vprašnji za predhodno odločanje

- 14 A.T., ki je nemška delniška družba, je v poslovni skupini vključevala tudi nemško družbo z omejeno odgovornostjo C-GmbH, v kateri je imela 89,5-odstoten kapitalski delež.

- 15 Družba A.T. je 28. aprila 2000 ta delež prenesla na francosko delniško družbo G-SA, in v zameno v tej družbi pridobila nove kapitalske deleže v obliki povečanja kapitala, ki je ustrezalo 1,47 % njenega kapitala. Te kapitalske deleže, katerih vrednost na borzi se je nato močno zmanjšala, je bilo treba nato na podlagi določb o nadzoru finančnih trgov odsvojiti v roku petih let.
- 16 Ker deleži matične družbe A.T. v družbi C-GmbH po njihovi odsvojitvi v poslovni in davčni bilanci stanja družbe G-SA niso bili ovrednoteni po njihovi računovodski vrednosti, kot je bila dotlej navedena v davčni bilanci družbe A.T., temveč po prodajni vrednosti, določeni v pogodbi o prenosu, Finanzamt, ob sklicevanju na člena 23(4), prvi stavek, in 20(4), prvi stavek, UmwStG, kot tudi na v zvezi s tem izdano navodilo Bundesministerium der Finanzen (BMF – zvezno ministrstvo za finance), družbi A.T. ni odobrilo, da v okviru obdavčevanja za leto 2000 ohrani zgodovinske računovodske vrednosti za kapitalske deleže, ki jih je na podlagi zamenjave pridobila v kapitalu družbe G-SA. Finanzamt je zato operacijo prenosa štelo za obdavčljivo in je temu ustrezno obdavčil kapitalski dobiček iz prenosa v višini razlike med prvotnimi stroški nakupa deležev v družbi C-GmbH in njihovo prodajno vrednostjo.
- 17 Tožbi družbe A.T. zoper davčne odločbe, sprejete na podlagi teh določb, je bilo na prvi stopnji ugodeno. Finanzamt je pri predložitvenem sodišču vložilo zahtevo za „revizijo“. Slednje je navedlo, da je treba v skladu z UmwStG zavrniti tožbo družbe A.T. Kajti kapitalskih deležev v bilanci družbe C-GmbH naj ne bi bilo treba, tako kot je to potrebno v skladu z UmwStG, valorizirati po njihovi vrednosti, določeni v bilanci družbe G-SA, kar naj bi bilo med drugim možno na podlagi francoskega prava.
- 18 Bundesfinanzhof je imelo pomisleke glede tega, ali je zahteva glede dvojnega prenosa računovodske vrednosti v primeru čezmejnih prenosov združljiva s pravom Skupnosti, zato je prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

- „1. Ali je člen 8(1) in (2) Direktive (90/434) v nasprotju z davčnimi pravili države članice, na podlagi katerih lahko družbenik prevzete družbe ob prenosu deležev ene kapitalske družbe EU na drugo ohrani računovodsko vrednost prenesenih kapitalskih deležev le, če je družba prejemnica sama ovrednotila prenesene kapitalske deleže po njihovi računovodski vrednosti (dvojni prenos računovodske vrednosti („doppelte Buchwertverknüpfung“))?

2. Če je odgovor na prvo vprašanje nikalen: ali zgornja pravila nasprotujejo členu 43 ES in 56 ES, čeprav se dvojni prenos računovodske vrednosti zahteva tudi ob prenosu deležev kapitalske družbe na družbo, ki je v celoti zavezana za plačilo davka?“

Vprašani za predhodno odločanje

- ¹⁹ Predložitveno sodišče s svojim prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali člen 8(1) in (2) Direktive 90/434 nasprotuje pravilom države članice, v skladu s katerimi se pri zamenjavi kapitalskih deležev nastali dobiček iz prenosa v višini razlike med prvotnimi stroški nakupa prenesenih kapitalskih deležev in njihovo prodajno vrednostjo obdavči, če družba prevzemnica ne določi zgodovinske računovodske vrednosti prenesenih kapitalskih deležev v lastni davčni bilanci.

- 20 Najprej je treba spomniti, da v skladu s členom 8(1) Direktive 90/434 dodelitev vrednostnih papirjev ob združitvi, delitvi ali zamenjavi kapitalskih deležev, ki predstavljajo kapital družbe prejemnice ali prevzemnice, družbeniku prenosne družbe ali prevzete družbe v zamenjavo za vrednostne papirje, ki predstavljajo kapital slednje, sama po sebi ne povzroči obdavčitve dohodka, dobičkov ali kapitalskih dobičkov tega družbenika.
- 21 S to zahtevo glede davčne nevtralnosti v razmerju do družbenikov prevzete družbe je namen Direktive 90/434, kot izhaja iz prve in četrte uvodne izjave, zagotoviti, da operacij zamenjave kapitalskih deležev družb iz različnih držav članic ne ovirajo omejitve, pomanjkljivosti ali izkrivljanja, ki izhajajo predvsem iz davčnih pravil držav članic.
- 22 Vendar ta zahteva glede davčne nevtralnosti ne velja brezpogojno. V skladu s členom 8(2) Direktive 90/434 države uporabljajo odstavek 1 pod pogojem, da družbenik ne pripiše prejetim vrednostnim papirjem višje vrednosti za davčne namene, kakor so jo imeli zamenjani vrednostni papirji tik pred združitvijo, delitvijo ali zamenjavo.
- 23 Kot izhaja tudi iz predložitvene odločbe, zlasti pa iz prvega vprašanja za predhodno odločanje, lahko v skladu z nemškimi pravili, ki so sporna v zadevi v postopku v glavni stvari, družbenik prevzete družbe za prevzete kapitalске deleže ohrani računovodsko vrednost prenesenih kapitalskih deležev samo, če tudi družba prevzemnica določi zgodovinske računovodske vrednosti prenesenih kapitalskih deležev.

24 Nemška vlada v zvezi s tem navaja, da je takšna zahteva glede dvojnega prenosa računovodske vrednosti združljiva z Direktivo 90/434, saj slednja, ker ne omenja ovrednotenja prenesenih kapitalskih deležev v bilanci družbe prevzemnice, državam članicam pušča diskrecijsko pravico.

25 Takšne razlage te direktive ni mogoče sprejeti.

26 Najprej je treba ugotoviti, da zavezujoče in jasno besedilo člena 8(1) in (2) Direktive 90/434 nikakor ne izraža volje zakonodajalca Skupnosti, da je državam članicam dana možnost za prenos po prosti presoji, na podlagi katere bi lahko bila davčna nevtralnost, predvidena v korist družbenika prevzete družbe, pogojena z dodatnimi pogoji.

27 Poleg tega bi takšna prepustitev možnosti za prenos po prosti presoji državam članicam nasprotovala cilju iste direktive, ki je, tako kot izhaja že iz njenega naslova, zlasti pa iz njene tretje uvodne izjave, uvedba skupnega davčnega sistema, namesto razširitve sistemov, veljavnih v državah članicah, na raven Skupnosti, saj lahko razlike med temi sistemi povzročijo izkrivljanja konkurence.

28 Še več, pravila – v skladu s katerimi bi bila v členu 8(1) in (2) Direktive 90/434 predvidena davčna nevtralnost zamenjave kapitalskih deležev, ki se nanaša na družbe različnih držav članic, odvisna od dodatnega pogoja, da družba prevzemnica v davčni bilanci določi zgodovinsko vrednost prenesenih kapitalskih deležev – bi bila v nasprotju s ciljem te direktive, ki je odpraviti davčne ovire za čezmejna prestrukturiranja podjetij,

s tem da se zagotovi, da se morebitno povečanje vrednosti [kapitalskih] deležev ne obdavči, preden dejansko ne pride do njega (glej v zvezi s tem sodbo z dne 5. julija 2007 v zadevi Kofoed, C-321/05, ZOdl., str. I-5795, točka 32).

29 Vendar pa nemška vlada navaja, da so nemška pravila, ki so sporna v zadevi v postopku v glavni stvari, v skladu s ciljem Direktive 90/434, ki je zagotoviti odlog plačila davkov in ne dokončna oprostitev plačila davkov. Z zahtevo glede dvojnega prenosa računovodske vrednosti v primeru čezmejne izmenjave kapitalskih deležev naj bi se preprečilo, da se izkrivi – enkratna – obdavčitev s prenosom kapitalskih deležev preko meje, kar bi imelo za posledico popolno neobdavčitev odsvojenih kapitalskih deležev tako pri tuji družbi prevzemnici kot pri nacionalni prenosni družbi.

30 Če namerava nemška vlada s tem uveljavljati, da so nemška pravila, ki so sporna v postopku v glavni stvari, potrebna zato, da se prepreči izognitev obdavčitvi tudi v obdobju po zamenjavi kapitalskih deležev, je treba spomniti, da je Sodišče že razsodilo, da morajo države članice pri operacijah zamenjave kapitalskih deležev, določenih v členu 2(d) Direktive 90/434, zagotavljati davčne olajšave, če te operacije nimajo za glavno posledico ali za enega od glavnih ciljev davčne utaje ali izogibanja plačilu davka v smislu člena 11(1)(a) te direktive (sodba z dne 17. julija 1997 v zadevi Leur-Bloem, C-28/95, Recueil, str. I-4161, točka 40).

31 Države članice lahko v skladu s členom 11(1)(a) Direktive 90/434 le izjemoma in v posebnih primerih zavrnejo uporabo ali odvzamejo ugodnosti vseh ali nekaterih določb (zgoraj navedena sodba Kofoed, točka 37). Pri preučitvi, ali ima načrtovana operacija tak cilj, se pristojni nacionalni organi ne smejo omejiti na uporabo vnaprej

določenih splošnih meril, temveč morajo globalno preučiti posamezne primere (zgoraj navedena sodba Leur-Bloem, točka 41).

32 Zato je treba ugotoviti, da davčna pravila države članice – ki tako kot ta v zadevi v postopku v glavni stvari pri operacijah zamenjave kapitalskih deležev, ki spadajo v okvir Direktive 90/434, izključujejo odobritev davčnih ugodnosti, predvidenih v tej direktivi, iz enega samega razloga, ker družba prevzemnica v svoji davčni bilanci ni uporabila zgodovinske računovodske vrednosti prenesenih kapitalskih deležev – ne temeljijo na členu 11(1)(a) Direktive 90/434 in se tako ne more šteti, da so z njo združljiva.

33 V zvezi s tem je treba navesti tudi to, da družba A.T. v svojih pojasnilih, ne da bi ji nemška vlada glede tega nasprotovala, navaja, da naj bi bila zamenjava kapitalskih deležev v zadevi v postopku v glavni stvari izvedena zgolj zato, da se ugotovi ameriškim borznim predpisom, in da je družba G-SA kapitalske deleže, ki jih je pridobila od nje, obdržala do danes.

34 Če namen pravil iz postopka v glavni stvari, tako kot je navedla nemška vlada na obravnavi, ni zgolj preprečiti zlorabe, temveč tudi omogočiti obdavčitev v primerih, v katerih je očitno, da je davčni sistem pomanjkljiv, je treba ugotoviti, da bi bila lahko ogrožena uresničitev cilja Direktive 90/434, ki je, tako kot je navedeno v točki 27 zgoraj, uvedba skupnega davčnega sistema, če bi države članice lahko enostransko zapolnile takšne praznine, če te obstajajo.

35 V zvezi s tem je treba spomniti, da je namen same Direktive 90/434, v skladu z njeno četrto uvodno izjavo, zavarovati finančne interese države, v kateri je prenosna družba. V členu 8(2), drugi odstavek, Direktive 90/434 je določeno, da uporaba odstavka 1 ne preprečuje državam članicam, da obdavčijo dobiček, ki izhaja iz poznejšega prenosa sprejetih vrednostnih papirjev, enako kakor dobiček, ki izhaja iz prenosa vrednostnih papirjev pred pridobitvijo.

36 Kot je navedla Komisija, okoliščina, da je v postopku v glavni stvari družba A.T. v skladu z borznimi predpisi zavezana k poznejši odsvojitvi pridobljenih kapitalskih deležev in da je vrednost delnic družbe G-SA na borzi močno padla, ne upravičuje tega, da se za obdavčitev vzame zgolj okoliščino zamenjave kapitalskih deležev, ker so skrite rezerve tedaj ostale še nerealizirane.

37 V preostalem je treba navesti, tako kot navaja nemška vlada, da z vidika obdavčitve pri kasnejši odsvojitvi prenesenih kapitalskih deležev na podlagi njihove zgodovinske računovodske vrednosti ne bi bil deležen dobička nemški državni proračun, temveč v najboljšem primeru francoski državni proračun, tako da je interes nemškega zakonodajalca, da postavi takšne zahteve, še manj očit.

38 Sicer pa je še toliko težje odkriti dejanski interes v zvezi z zahtevo po dvojnem prenosu računovodske vrednosti, ki se nanaša na zgodovinsko vrednost prenesenih kapitalskih deležev, saj je bil, tako kot sta navedli družba A.T. in Komisija v svojih pisnih stališčih in

kot je potrdila nemška vlada, UmwStG spremenjen tako, da ta zahteva od leta 2007 ne velja več za zamenjavo kapitalskih deležev, ki se nanašajo na družbe iz različnih držav članic.

³⁹ Ob upoštevanju vsega navedenega je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da člen 8(1) in (2) Direktive 90/434 nasprotuje pravilom države članice, v skladu s katerimi se pri zamenjavi kapitalskih deležev nastali dobiček iz prenosa, v višini razlike med prvotnimi stroški nakupa deležev in njihovo prodajno vrednostjo, obdavči, če družba prevzemnica ne določi zgodovinske računovodske vrednosti prenesenih kapitalskih deležev v lastni davčni bilanci.

⁴⁰ Glede na odgovor na prvo vprašanje za predhodno odločanje na drugo vprašanje ni treba odgovoriti.

Stroški

⁴¹ Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

Člen 8(1) in (2) Direktive Sveta 90/434/EGS z dne 23. julija 1990 o skupnem sistemu obdavčitve za združitve, delitve, prenose sredstev in zamenjave kapitalskih deležev družb iz različnih držav članic nasprotuje pravilom države članice, v skladu s katerimi se pri zamenjavi kapitalskih deležev nastali dobiček iz prenosa, v višini razlike med prvotnimi stroški nakupa deležev in njihovo prodajno vrednostjo, obdavči, če družba prevzemnica ne določi zgodovinske računovodske vrednosti prenesenih kapitalskih deležev v lastni davčni bilanci.

Podpisi